

بررسی نقش قدرت بازار بر رابطه ویژگی‌های حسابرسی بر کیفیت اقلام تعهدی شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق تهران

بهنام سام دلیری^۱

تاریخ پذیرش ۱۴۰۳/۰۷/۰۲

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۴/۲۰

چکیده

هدف اصلی پژوهش حاضر بررسی نقش قدرت بازار بر رابطه ویژگیهای حسابرسی بر کیفیت اقلام تعهدی شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق تهران می‌باشد. جامعه آماری این پژوهش، شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی دوره زمانی ۵ ساله (۱۳۹۶ تا ۱۴۰۱) می‌باشد که نمونه‌های انتخابی، به روش حذف سیستماتیک ۱۰۴ شرکت انتخاب گردید. نتایج حاکی از آنست که رابطه بین متغیر حق الزحمه حسابرسی با کیفیت اقلام تعهدی با توجه به سطح معناداری بدست آمده (۰,۰۳۵۳) تأیید شده و با توجه به مثبت بودن آماره تی این رابطه مستقیم می‌باشد. رابطه بین متغیر اندازه موسسه حسابرسی با کیفیت اقلام تعهدی با توجه به سطح معناداری بدست آمده (۰,۰۴۴۹) تأیید شده و با توجه به منفی بودن آماره تی این رابطه معکوس می‌باشد. رابطه بین متغیر قدرت بازار با کیفیت اقلام تعهدی با توجه به سطح معناداری بدست آمده (۰,۰۲۴۴) تأیید شده و تأثیر متغیر قدرت بازار بر رابطه بین متغیر حق الزحمه حسابرسی با کیفیت اقلام تعهدی با توجه به سطح معناداری بدست آمده (۰,۰۲۵۵) تأیید شده؛ همچنین، تأثیر متغیر قدرت بازار بر رابطه بین متغیر اندازه موسسه حسابرسی با کیفیت اقلام تعهدی با توجه به سطح معناداری بدست آمده (۰,۰۳۸۵) تأیید شده و با توجه به مثبت بودن آماره تی این تأثیر مستقیم می‌باشد.

واژگان کلیدی: ویژگیهای حسابرسی، اقلام تعهدی، قدرت بازار شرکت، بورس

¹ هیات علمی گروه مدیریت صنعتی، هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی نوشهر، نوشهر، ایران

Mjtabalati@yahoo.com

مقدمه

توجه به اینکه سهامداران نمی‌توانند بطور مستمر بر مدیریت نظارت داشته باشند، لذا این مسئولیت بر نظارت بر فرآیند گزارشگری مالی به کمیته حسابرسی بر عهده می‌گیرد. کمیته حسابرسی به عنوان ابزاری نظارتی، نقش مهمی را در شرکت برعهده دارد. حسابرسی داخلی یعنی وظیفه ارزیابی که در داخل واحد مورد رسیدگی و توسط کارکنان آن به منظور ارائه خدمت به آن به وجود می‌آید و از ارکان اصلی محیط کنترلی محسوب می‌شود. در یک ساختار سازمانی مطلوب، حسابرسی داخلی زیر مجموعه کمیته حسابرسی است. این کمیته در جهت افزایش منافع سهامداران و ذینفعان با هدف کاهش عدم تقارن اطلاعاتی بین مدیران و سهامداران تشکیل می‌شود، کمیته^۱ حسابرسی به منظور انجام مؤثر وظایف خود اصول راهبری شرکتها بر دستور العمل حسابرسی داخلی اتکا می‌کند. بنابراین، وجود حسابرسی داخلی و توانمندی آن در اجرای وظایف و مسئولیتهای پیش بینی شده تأثیر بسزایی در شفافیت و قابلیت اتکای اطلاعاتی خواهد داشت که توسط حسابرسان مستقل یا از منابع درون سازمانی ارائه شده است (بختیاری بالادهی و همکاران، ۱۳۹۹).

احتمالاً بیشترین توجه استفاده کنندگان صورتهای مالی، معطوف به پایین‌ترین سطر سود و زیان است. از نگاه اکثر آنها سود حسابداری، ابزاری برای اخذ تصمیمات منطقی است. سود حسابداری بر طبق مبنای تعهدی اندازه‌گیری و گزارش می‌شود؛ از این رو، سود حسابداری به جزء دو جریان نقدی و تعهدی تفکیک می‌شود. از سی دیگر، کاربست مبنای تعهدی، مشکلات خاص خود را به همراه دارد. یکی از این مشکلات، اختیار و آزادی عمل مدیران در ارتباط با زمان شناسایی قیمت گذاری ارقام تعهدی است که ممکن است به دستکاری سود منجر شود. آشکار است که هدف نهایی حسابداری، ارائه اطلاعات سودمند است و اطلاعاتی سودمند است که از ویژگیهای مشخصی برخوردار باشد، از جمله اینکه مربوط و قابل اطمینانو اعتماد باشد. ظاهراً برخی از پژوهشگران و وضع کنندگان مقررات، بیشتر به دنبال گنجاندن اطلاعاتی در صورتهای مالی هستند که مربوطتر باشد تا قابل اطمینان. نتیجه کنار گذاشتن رویه‌های محافظه کارانه و بکار بستن رویه‌های کمتر قابل تأیید و بنابراین کمتر قابل اطمینان، می‌تواند مصیبت بار باشد (پولادی و همکاران، ۱۳۹۹).

رقابت در بازار محصول می‌تواند خطر سقوط قیمت سهام شرکت را افزایش دهد زیرا تهدیدهای رقابتی ممکن است نگرانیهای مدیریت را افزایش داده و منجر به مخفی کردن اخبار بد توسط مدیران

شود. با توجه به نتایج تحقیق گراهام و همکاران^۲ (۲۰۰۵) نگرانی‌های مدیران و شهرت خارجی، عوامل مهمی برای گزارش عملکرد مالی است. در واقع، شواهد تجربی موجود نشان می‌دهد که در بازار رقابتی، نرخ گردش مالی مدیریت بیشتر نشان داده می‌شود (دفوند و پارک^۳، ۱۹۹۹؛ فی و هدلوک^۴، ۲۰۰۰). برای کاهش احتمال اینکه شرکت‌های با عملکرد ضعیف باعث کم شدن قراردادهای پاداش یا اخراج مدیران نشود، مدیران اخبار بد را به منظور فریب سرمایه‌گذاران پنهان می‌کنند (کیم^۵، ۱۹۹۹؛ کوتاری و همکاران^۶، ۲۰۰۹؛ راجرز و همکاران^۷، ۲۰۱۴). به همین دلیل است که مدیرانی که با تهدیدهای رقابتی قویتری مواجه هستند به دلیل تشدید نگرانیهای حرفهای از افشای اطلاعات نامطلوب خودداری می‌کنند. وقتی مدیران اخبار بد را منتشر نمی‌کنند، اطلاعات منفی ذخیره خواهد شد و قیمت سهام به طور مصنوعی افزایش می‌یابد. با این حال شرکت‌ها نمی‌توانند اطلاعات بد را تا بلندمدت پنهان کنند (بادآورنهدی و تقیزادهخانقاه، ۱۳۹۵؛ به نقل از ابراهیم کردلر و ذاکری، ۱۳۹۸). در تحقیقات انجام شده، نتایج پژوهش سلامت و همکاران (۱۴۰۲) نشان داد، تعامل ویژگی‌های تخصص اعضای کمیته حسابرسی و استقلال اعضای کمیته حسابرسی با کیفیت حسابرسی بالاتر با افزایش سطح نظارت و شفافیت سبب افزایش کیفیت ارقام تعهدی شرکت خواهد شد. عابدینی و همکاران (۱۴۰۱)، نتایج بررسی فرضیه‌ها با استفاده از روش رگرسیون پنل دیتا حاکی از آن بوده که کیفیت حسابرسی بر هزینه سرمایه تأثیر معکوس دارد. کیفیت ارقام تعهدی بر هزینه سرمایه تأثیر معکوس دارد. کاظمی و همکاران (۱۴۰۰)، در مطالعه‌ای به بررسی تأثیر ویژگی‌های کمیته حسابرسی بر رابطه بین کیفیت حسابرسی و عملکرد شرکتها پرداختند. یافته‌های پژوهش حاضر نشان می‌دهد کیفیت حسابرسی تأثیر مثبت و معناداری بر عملکرد شرکتها دارد. در پژوهشهای خارجی نتایج تحقیقات دالیوال و همکاران^۸ (۲۰۲۲) نشان داد که کمیته‌های حسابرسی با حداقل یک کارشناس مالی می‌توانند مدیریت سود تعهدی را بطور موثرتر، نسبت به کمیته‌های حسابرسی که فاقد تخصص مالی اند، کنترل کنند. نتایج تحقیق کونادی و همکاران^۹ (۲۰۲۱) حاکی از آنست که کیفیت گزارشگری

².Graham et al.

³.Defound & Park

⁴.Fee & Hed louk

⁵.Kim

⁶.Kutary et al.

⁷.Rajerz et al.

⁸ Dhaliwal et al.

⁹.Konadie et al.

مالی در حسابرسی وقتی کمیته‌های متخصص در حسابداری یا شرکت‌ها نظارت دارند، بالاتر خواهد بود. نتایج یافته‌های وان بست^{۱۰} (۲۰۱۹) نشان داد ابزار اندازه‌گیری مورد استفاده برای ارزیابی کیفیت گزارش‌های مالی در این مطالعه معتبر و قابل اعتماد است. به بهبود کیفیت گزارشگری مالی ابزار اندازه‌گیری کمک می‌کند. کاله و لون^{۱۱} (۲۰۱۹) دریافتند که قدرت بازار باعث افزایش نقدشوندگی سهام می‌گردد. زیرا قدرت بازار کاهش در نوسان پذیری سهام را به همراه خواهد داشت. آن‌ها همچنین دریافتند که با شدت یافتن مسئله عدم تقارن اطلاعاتی، رابطه بین قدرت بازار و نقدشوندگی، قوت می‌یابد.

نوظهور بودن و الزام ویژگی‌های حسابرسی بر کیفیت اقلام تعهدی مؤثر با توجه به نقش قدرت بازار شرکت‌های ایرانی موضوع بحث بر انگیزی است که در پژوهش حاضر به کنکاش درباره تأثیر نقش قدرت بازار بر رابطه ویژگی‌های حسابرسی بر کیفیت اقلام تعهدی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق تهران خواهیم پرداخت.

مبانی نظری

ویژگی‌های حسابرسان

امروزه چالش اساسی در داخل کشور و نیز در سطح جهانی جوامع بشری، فساد مالی است. که واژه فساد به معنای نقض انجام درست وظایف می‌باشد (گرنر و بریان^{۱۲}، ۲۰۰۴). فساد باعث تحریف در صورت‌های مالی می‌شود (اوکانسی و جپسن^{۱۳}، ۲۰۱۸). به عقیده چن و مرائی^{۱۴} (۲۰۱۸) حسابرسی در مبارزه با فساد نقش بسزایی دارد. از آنجایی که بین مدیران و افراد ذینفع تضاد منافع وجود دارد، مدیران به دنبال همسوسازی منافع سایرین با منافع شخصی خودشان هستند (جنسن و مک‌لینگ، ۱۹۷۶). و با وجود اختیارات مدیریت، نیاز به حسابرسی به وجود می‌آید (گال، توسی و چن^{۱۵}، ۱۹۹۸). از عواملی که بر خروجی‌های حسابرسی تأثیر دارد، بحران‌های اقتصادی است. بحران‌های اقتصادی بر نوع گزارشات حسابرسی و تعداد و ماهیت بندهای گزارش حسابرسان تأثیرگذار هستند (چن و ژانگ^{۱۶}، ۲۰۱۹). به عنوان نمونه حسابرسان در شرایط رکود، تعداد بیشتری

¹⁰.One Best

¹¹.Kaleh & Loun

¹².Gerner & Beryan

¹³.Okansi & Jepsen

¹⁴.Chen & Meraie

¹⁵.Gall, Tosii & Chen

¹⁶.Chong & Zhang

گزارش تعدیل شده صادر می‌کنند (لئو و همکاران^{۱۷}، ۲۰۱۸). یکی دیگر از خروجی‌های حسابرسی تأخیر در گزارش حسابرسی است. تأخیر در ارائه گزارش حسابرسی به تعداد روزهای تقویمی از پایان سال مالی تا تاریخ گزارش حسابرسی گفته می‌شود (کریشنان و یانگ^{۱۸}، ۲۰۰۹؛ به نقل از احمدیان شالچی و همکاران، ۱۴۰۱).

اقلام تعهدی

متون اخیر حسابداری همگی بر این موضوع اتفاق نظر دارند که اقلام تعهدی تصویری مناسبتر از وضعیت اقتصادی شرکت نسبت به اقلام نقدی نشان می‌دهند؛ چرا که این اقلام، عدم تطابق زمانی جریانهای نقدی را اصلاح می‌کنند. به عنوان مثال ثبت حسابهای پرداختی، پرداختهای آتی را در همین دوره شناسایی می‌نماید. اما در هر صورت اقلام تعهدی دارای کاستیهایی نیز می‌باشند که مهمترین آن خطاهای احتمالی در زمان برآورد این اقلام است. این خطاهای احتمالی در برآورد اقلام تعهدی و پیامد اقتصادی مربوط به آن، مفید بودن اقلام تعهدی و توان آنها در پیشبینی جریانهای نقدی را کاهش می‌دهد. از اینرو، کیفیت اقلام تعهدی و کیفیت سود با بالا رفتن خطای برآورد اقلام تعهدی کاهش می‌یابد (دیچاو و همکاران^{۱۹}، ۲۰۱۰). به هر روی، مدل‌های سنجش اقلام تعهدی عادی و غیرعادی، دارای خطاهای اندازه‌گیری می‌باشند که این خطاها منجر به کاهش توان مدل‌های مطرح در ادبیات کیفیت اقلام تعهدی، گردیده است. از مهمترین دلایل این کاهش توان، می‌توان به عدم تطابق دقیق زمانی اقلام تعهدی و نقدی، در نظر نگرفتن اقلام تعهدی بلندمدت و عملکرد شرکت اشاره نمود (محمدی و ثقفی، ۱۳۹۵؛ به نقل از بهرامی، ۱۴۰۰).

قدرت بازار

قدرت بازار نشان دهنده میزان انحصار هر بنگاه و متأثر از کارکرد اجزای متشکله ساختار بازار و حدود کنترل بنگاه در زمینه قیمت، محصول و نوع کالاهای تولیدی است. به طور کلی ساختار بازار مبتنی بر تعداد و نحوه توزیع سهام بنگاهها در یک اقتصاد می‌باشد، ساختار همچنین به اهمیت و مشخصات هر بازار در یک اقتصاد مرتبط است. ساختار یک صنعت بر مبنای ارتباط عناصر متشکله آن که تأثیر راهبردی بر طبیعت رقابت و قیمتگذاری دارد و در داخل بازار از آن به عنوان عوامل ساختاری نام برده می‌شود تبیین می‌شود. نکته‌ای را که باید به آن توجه کرد این است که قدرت بازار

¹⁷.Leo et al.

¹⁸.Krishnan & Yang

¹⁹.Dichao et al.

یک پدیده طبیعی مبتنی بر رفتار عقلایی عوامل بازار می‌باشد. به عبارت دیگر اگر فرض بر این است که عوامل بازار همواره درصدد هستند تا مطلوبیت و همچنین منافع خود را حداکثر نمایند، پدیده قدرت بازار دقیقاً در همین راستا صورت می‌گیرد (اسلامییدگلی و همکاران، ۱۳۹۴؛ به نقل از خیاط بهبهانی و فرخایی، ۱۳۹۸).

مدل رگرسیونی پژوهش

$$ACC_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 AF_{i,t} + \beta_2 MP_{i,t} + \beta_3 MP_{i,t} \times ACC_{i,t} + \beta_4 SIZE_{i,t} + \beta_5 LEV_{i,t} + \beta_6 ROA_{i,t} + \beta_7 MB_{i,t} + \varepsilon_{i,t}$$

ACC_{i,t}: اقلام تعهدی اختیاری:

به صورت اقلامی تعریف می‌شود که مدیریت به آنها کنترل دارد و می‌تواند آنها را به تأخیر بیندازد، حذف کند یا ثبت و شناسایی آن را تسریع نماید (صفری، ۱۳۸۶).

برای محاسبه اقلام تعهدی از مدل تعدیل شده جونز استفاده می‌شود:

$$TA_{i,t} = (\Delta CA_{i,t} - \Delta CL_{i,t} - \Delta CASH_{i,t} + \Delta STD_{i,t} - DEP_{i,t})$$

TA_{i,t}: کل اقلام تعهدی شرکت

ΔCA_{i,t}: تغییر در دارایی‌های جاری شرکت

ΔCL_{i,t}: تغییر در داریی‌ها و بدهی‌های شرکت

ΔCASH_i: تغییر در وجه نقد شرکت در سالهای مختلف

ΔSTD_{i,t}: بدهی‌های بلندمدت شرکت

DEP_{i,t}: هزینه استهلاک شرکت

Audit features: ویژگی‌های حسابرسی، برای محاسبه ویژگی‌های حسابرسی از دو

شاخص حق الحزومه حسابرسی و اندازه موسسه حسابرسی و دوره تصدی موسسه حسابرسی در این پژوهش استفاده می‌شود (معماریان و علوی، ۱۳۹۹).

Audit Fees: حق الزحمه حسابرسی که از لگاریتم طبیعی حق الزحمه حسابرسی برای شرکت

i در سال سال **t** محاسبه می‌شود.

Big: اندازه موسسه حسابرسی که یک متغیر موهومی است به طوری که اگر موسسه حسابرسی

جز طبقه اول حسابرسان معتمد سازمان بورس باشد عدد یک و در غیراینصورت عدد صفر می‌شود.

Tenure: دوره تصدی موسسه حسابرسی، برابر است با تعداد سالهای مالی که موسسه حسابرسی مسئولیت حسابرسی شرکت را برعهده دارد.

قدرت بازار (MP)

LI شاخص لرنر (به عنوان معیار قدرت بازار):

$$LI = (\text{Sale} - \text{Cogs} - \text{SG \& A}) / \text{Sale}$$

در معادله بالا LI نشان دهنده شاخص لرنر، Sale نشان دهنده فروش، Cogs نشان دهنده بهای تمام شده کلای فروش رفته و SG & A نشان دهنده هزینه‌های عمومی، اداری و فروش است.

LEV: اهرم مالی از طریق: از تقسیم مجموع بدهی‌ها به مجموع دارایی‌ها بدست می‌آید.

SIZE: اندازه شرکت که از لگاریتم کل دارایی‌ها بدست می‌آید.

ROA: بازده دارایی‌ها که از طریق: تقسیم سود خالص بر ارزش دفتری حقوق صاحبان سهام محاسبه می‌شود.

MB: نسبت ارزش دفتری به ارزش بازار که از طریق ارزش بازار حقوق صاحبان سهام تقسیم بر ارزش دفتری حقوق صاحبان سهام محاسبه می‌شود.

روش تحقیق

در این پژوهش با در نظر گرفتن اطلاعات استخراج شده از صورت‌های مالی شرکت‌های پذیرفته در بورس اوراق بهادار تهران در طی سال‌های ۱۳۹۶ تا ۱۴۰۱ به پاسخگویی به فرضیات تحقیق پرداخته می‌شود. جامعه آماری این تحقیق ۱۰۴ شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران هستند. به منظور آزمون فرضیه‌های تحقیق، مدل‌های اصلی تحقیق برآورد می‌گردد. لذا، به منظور انتخاب بین روش‌های داده‌های تابلویی (پانل دیتا) و داده‌های تلفیقی از "آزمون F لیمر" (چاو) استفاده می‌شود. اگر سطح معنی داری محاسبه شده بیشتر از سطح خطای تعیین شده (۵ درصد) باشد داده‌های تلفیقی ((Pooled) و در غیر اینصورت از داده‌های تابلویی ((Panel استفاده خواهد شد. پس از آنکه اطلاعات مورد نیاز گردآوری و استخراج شدند، مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند، در این مرحله با استفاده از با استفاده از تکنیک پانل دیتا و نرم افزار Eviews به بررسی و تجزیه و تحلیل پرداخته می‌شود.

فرضیه‌های پژوهش

۱. ویژگی‌های حسابرسی بر کیفیت اقلام تعهدی تأثیر دارد.
۲. قدرت بازار بر رابطه بین ویژگی‌های حسابرسی و کیفیت اقلام تعهدی تأثیر دارد.

آزمون فرضیات پژوهش

به‌طور کلی، روش‌هایی را که به‌وسیله آن‌ها می‌توان اطلاعات جمع‌آوری شده را پردازش کرده و خلاصه نمود، آمار توصیفی می‌نامند.

جدول ۱: شاخص‌های توصیفی متغیرهای مورد مطالعه

عنوان متغیر	علامت متغیر	اختصاری	میانگین	میانه	حداکثر	حداقل	انحراف معیار
اقلام تعهدی	ACC		۱۰۲۷۹۹.۰	۰۷۶۴۲۰.۰	۵۳۶۹۳۶.۰	۰۰۰۲۵۷.۰	۰۹۰۸۰۵.۰
حق الزحمه حسابرسی	AFEE		۷۰۴۶۵۰.۴	۲۳۶۳۶۵.۰	۹۳۰۵.۳۹۰	۰۰۰۰۰۰.۰	۵۲۵۶۰.۳۰
قدرت بازار	MP		۱۴۲۲۶۴.۰	۱۱۴۸۰۱.۰	۶۴۲۴۳۲.۰	۰۰۰۴۷۶.۰	۱۱۳۱۴۷.۰
اهرم مالی	LEV		۶۱۱۰۶۱.۰	۶۲۴۸۷۳.۰	۶۷۰۸۲۵.۱	۱۱۰۹۱۶.۰	۲۱۳۷۳۲.۰
اندازه شرکت	SIZE		۸۰۳۸۶.۱۳	۷۴۲۲۶.۱۳	۷۳۹۳۱.۱۸	۰۳۱۲۲.۱۰	۴۵۴۶۳۰.۱
بازده دارایی‌ها	ROA		۱۵۴۲۶۵.۰	۱۲۱۱۲۵.۰	۶۷۴۷۹۱.۰	۰۰۰۳۲۷.۰	۱۲۹۵۰۶.۰
ارزش دفتری	MB		۵۳۳۸۷۴.۰	۳۹۸۵۸۱.۰	۷۹۰۵۰۰.۳	۰۰۸۸۲۸.۰	۴۵۰۴۲۵.۰

میانگین، اصلی‌ترین و مهم‌ترین شاخص مرکزی به شمار می‌آید که نشان‌دهنده نقطه تعادل و مرکز ثقل توزیع است. همانطور که در جدول فوق مشاهده می‌شود، مقدار میانگین اقلام تعهدی ۰,۱۰۲ است. مقدار میانه اقلام تعهدی ۰,۰۷۶ است. با توجه به جدول فوق، این معیار برای متغیر ۰,۰۹۰ است. بیش‌ترین مقدار اقلام تعهدی برابر با ۰,۵۳ و کمترین مقدار آن برابر با ۰,۰۰ است.

جدول ۲: چیدمان متغیرهای مجازی پژوهش

متغیر	مقدار	تعداد	درصد
اندازه موسسه حسابرسی	۰	۲۲۹	۳۶,۷۰
	۱	۳۹۵	۶۳,۳۰
	جمع	۶۲۴	۱۰۰,۰۰

با توجه به جدول ۲ بررسی وضعیت متغیر دوجهی اندازه موسسه حسابرسی نشان می‌دهد که حدود ۶۴ درصد از شرکت‌های مورد بررسی، از مؤسسات حسابرسی جز طبقه اول حسابرسان معتمد سازمان بورس در شرکت خود استفاده کرده‌اند.

جدول ۳: بررسی نرمال بودن توزیع متغیرهای مورد مطالعه

متغیرهای پژوهش	نماد	مقدار آزمون جاکوبرا	porbability
اقدام تعهدی	ACC	۸۳۷۸.۳۷۲	۰.۰۰۰۰۰۰
حق الزحمه حسابرسی	AFEE	۷.۳۴۱۳۰۲	۰.۰۰۰۰۰۰
قدرت بازار	MP	۱۳۷۸.۲۶۴	۰.۰۰۰۰۰۰
اهرم مالی	LEV	۵۷۲۰۱.۶۵	۰.۰۰۰۰۰۰
اندازه شرکت	SIZE	۵۳۶۲۸.۴۶	۰.۰۰۰۰۰۰
بازده دارایی‌ها	ROA	۷۱۶۷.۲۰۱	۰.۰۰۰۰۰۰
ارزش دفتری	MB	۲۵۰.۱۷۹۶	۰.۰۰۰۰۰۰

با توجه به مقدار $p > 0$ در جدول ۳، فرض صفر پژوهش مورد قبول و خلاف آن رد می‌گردد لذا توزیع متغیرهای مورد مطالعه نرمال می‌باشد.

جدول ۴: آزمون مانایی هادری

متغیرهای پژوهش	نماد	آماره t	معناداری
اقدام تعهدی	ACC	۱۲,۹۵۰۰	۰,۰۰۰۰
حق الزحمه حسابرسی	AFEE	۱۰,۲۳۷۷	۰,۰۰۰۰
قدرت بازار	MP	۱۵,۸۵۵۷	۰,۰۰۰۰
اهرم مالی	LEV	۱۴,۷۳۱۴	۰,۰۰۰۰
اندازه شرکت	SIZE	۱۵,۶۹۶۵	۰,۰۰۰۰
بازده دارایی‌ها	ROA	۱۴,۳۱۷۸	۰,۰۰۰۰
ارزش دفتری	MB	۱۱,۷۶۶۲	۰,۰۰۰۰

با توجه به جدول شماره فوق، مقدار سطح معناداری متغیرهای پژوهش کمتر از ۰.۰۵ است و بنابراین، همگی متغیرهای پژوهش در دوره مورد بررسی در سطح پایا هستند. سپس، به شناسایی روش مناسب برای تحلیل داده‌ها پرداخته می‌شود.

جدول ۵: آزمون عامل تورم واریانس‌ها (VIF)

متغیرهای پژوهش	نماد	ضریب	مقدار VIF
اقدام تعهدی	ACC	۰۰۳۹۰۷۰	۸۱۶۰۱۱.۴
حق الزحمه حسابرسی	AFEE	۰۸E-۶۴.۱	۰۲۶۱۸۶.۱
اندازه موسسه حسابرسی	BIG	۰۵E-۶۰.۶	۵۸۹۸۰۶.۱
قدرت بازار	MP	۰۰۱۸۴۵.۰	۹۹۳۶۵۷.۳
اهرم مالی	LEV	۰۰۰۴۷۶.۰	۳۰۷۲۲۰.۱
اندازه شرکت	SIZE	۰۶E-۸۵.۱	۳۳۴۴۰۸.۲
بازده دارایی‌ها	ROA	۰۰۲۷۸۰.۰	۳۹۱۱۴۴.۷
ارزش دفتری	MB	۰۵E-۴۴.۸	۶۹۹۵۵۸.۲

آماره عامل تورم واریانس (VIF) میزان همخطی بین متغیرهای پژوهش را نشان می‌دهد و مقدار مجاز VIF کمتر از ۱۰ می‌باشد و از آنجایی که مقادیر جدول فوق، کمتر از ۱۰ می‌باشد، در نتیجه بین متغیرهای پژوهش، همخطی وجود ندارد.

آزمون مدل فرضیه‌های تحقیق

برای آزمون فرضیه ابتدا تحلیل ذیل مشخص شده است که آزمون به صورت مدل تلفیقی یا اثرات ثابت می‌باشد. آماره آزمون F بصورت جدول زیر محاسبه شده است:

جدول ۶: آزمون چاو برای انتخاب مدل مناسب (مدل با اثرات یا مدل بدون اثرات)

فرض صفر	آماره F	سطح معناداری	نتیجه آزمون
مدل بدون اثرات یا تلفیقی مناسب است	۳,۲۶۰,۷۱۸	۰,۰۰۰۰	رد

مقدار احتمال برابر با (۰,۰۰۰۰) است بنابراین فرض صفر مبنی بر استفاده از مدل تلفیقی شده رد می‌شود و مدل با اثرات (یا اثرات تصادفی یا ثابت) مناسب است. پس از آزمون هاسمن استفاده می‌نماییم.

جدول ۷: آزمون هاسمن برای انتخاب مدل مناسب (مدل با اثرات ثابت یا مدل با اثرات

تصادفی)

فرض صفر	آماره Chi-Sq	سطح معناداری	نتیجه آزمون
مدل اثرات تصادفی مناسب است	۴۱,۱۵۰۹۸۱	۰,۰۰۰۰	رد

برای آزمون هاسمن مقدار احتمال برابر با (۰,۰۰۰۰) است بنابراین فرض صفر رد می‌شود پس مدل با اثرات ثابت مناسبترین مدل است (یعنی مدل با اثرات ثابت نسبت به مدل اثرات تصادفی ارجحتر است).

جدول ۸: برازش مدل پژوهش فرضیه‌های تحقیق کیفیت اقلام تعهدی

متغیر	شاخص	ضرایب	خطای استاندارد	آماره t	سطح معنادار
حق الزحمه حسابرسی	AFEE	.۰	.۰	۹۰۶۰۷۰.۲	.۰ ۰۳۵۳
اندازه موسسه حسابرسی	BIG	-	.۰	۰۴۳۹۷۱.۲-	.۰ ۰۴۴۹
قدرت بازار	MP	.۰	.۰	۰۷۱۵۰۶.۲	.۰ ۰۲۴۴
اثر تعاملی قدرت و حق الزحمه	MP*AF EE	.۰	.۰	۱۱۸۷۶۵.۲	.۰ ۰۲۵۵
اثر تعاملی قدرت و اندازه	MP*BI G	.۰	.۰	۹۵۷۹۳۲.۲	.۰ ۰۳۸۵

LEV	اهرم مالی	۰	۰	۰	۵۱۹۲۸۹.۳	۰
		۰	۰	۰	۰	۰
SIZE	اندازه شرکت	۰	-	۰	۳۴۰۲۶۷.۱-	۰
		۰	۰	۰	۰	۰
ROA	بازده دارایی‌ها	۰	۰	۰	۵۱۳۷۹.۱۸	۰
		۰	۰	۰	۰	۰
MB	ارزش دفتری	۰	-	۰	۰۱۹۹۲۲.۰-	۰
		۰	۰	۰	۰	۰
F	آماره F	۱۲۹۲۲.۷۵		۰	ضریب تعیین	۰
				۰	ضریب تعیین تعدیل شده	۰
F	احتمال آماره F	۰۰۰۰۰۰.۰		۰	مقدار دوربین-واتسون	۰
				۰		۰

در جدول ارائه شده، مدل با اثرات ثابت برآورد شده است مقدار احتمال معنی‌داری F برابر با ۰,۰۰۰۰۰۰ است. این مقدار کمتر از ۰/۰۵ است بنابراین فرض صفر در سطح اطمینان ۹۵ درصد رد می‌شود یعنی در سطح اطمینان ۹۵ درصد مدل معنی‌داری وجود دارد. میزان ضریب تعیین برابر با ۰,۵۲۶۸۱۰ یعنی در حدود ۵۲ درصد از تغییرات متغیر وابسته توسط متغیرهای مستقل بیان می‌شود. مقدار آماره دوربین واتسون برابر با ۱,۷۷۸۷۵۳ است. مقادیر نزدیک به ۲ حاکی از عدم خودهمبستگی باقیمانده‌ها که یکی دیگر از فروض رگرسیون است را نشان می‌دهد (بنابراین خودهمبستگی بین باقیمانده‌ها وجود ندارد).

رابطه بین متغیر اهرم مالی با کیفیت ارقام تعهدی با توجه به سطح معناداری بدست آمده (۰,۰۰۰۵) تأیید شده و با توجه به مثبت بودن آماره تی این رابطه مستقیم می‌باشد. رابطه بین متغیر اندازه شرکت با کیفیت ارقام تعهدی با توجه به سطح معناداری بدست آمده (۰,۱۸۰۷) تأیید نشد.

رابطه بین متغیر بازده دارایی‌ها با کیفیت اقلام تعهدی با توجه به سطح معناداری بدست آمده (۰,۰۰۰۰) تأیید شده و با توجه به مثبت بودن آماره تی این رابطه مستقیم می‌باشد. رابطه بین متغیر ارزش دفتری با کیفیت اقلام تعهدی با توجه به سطح معناداری بدست آمده (۰,۹۸۴۱) تأیید نشد.

نتیجه گیری

این فرضیه اول مورد آزمون قرار گرفت و یافته‌ها نشان داد که ویژگیهای حسابرسی بر کیفیت اقلام تعهدی تأثیر دارد. بنابراین در تبیین فرضیه اول و با توجه به گویه‌های تحقیق می‌توان گفت: تأثیر ویژگی‌های حسابرسی بر کیفیت اقلام تعهدی می‌تواند به اطمینان سرمایه‌گذاران در مورد صحت و روشنی اطلاعات مالی کمک کند؛ همچنین می‌تواند به تأمین سازگاری با استانداردهای حسابرسی، قوانین مالی و مقررات مالی کمک کند. ارتباط مستقیم بین ویژگی‌های حسابرسی و کیفیت اطلاعات مالی می‌تواند به تأمین اعتبار در فرآیند گزارش‌گری و حسابرسی کمک کند و تحلیل و بررسی ویژگی‌های حسابرسی و تأثیر آنها بر کیفیت اقلام تعهدی می‌تواند به پیشگیری از تقلب‌ها و خطاهای شرکت کمک شایانی کند. یافته‌ها فرضیه دوم نیز نشان داد که قدرت بازار بر رابطه بین ویژگی‌های حسابرسی و کیفیت اقلام تعهدی تأثیر دارد. بنابراین در تبیین فرضیه دوم و با توجه به گویه‌های تحقیق می‌توان گفت: در شرکت‌هایی با قدرت بازار بالا، اعتماد عمومی به اطلاعات مالی و گزارشات حسابرسی اهمیت بیشتری پیدا می‌کند. بررسی تأثیر ویژگی‌های حسابرسی در این شرکت‌ها می‌تواند به تضمین رفتار اخلاقی و اطمینان از صحت اطلاعات مالی کمک کند. در مواردی که شرکت‌ها قدرت بازار بالایی دارند، حسابرسان نیاز دارند تا تحلیل دقیق‌تری از ویژگی‌های حسابرسی داشته باشند و مسئولیتهای بیشتری را بر عهده بگیرند. نتایج فرضیه‌ها با نتایج تحقیقات سلامت و همکاران (۱۴۰۲)، دیده بان حصار و همکاران (۱۴۰۱)، عابدینی و همکاران (۱۴۰۱)، آل‌طه و همکاران (۱۳۹۸)، جنتیان مهرجردی و همکاران (۱۳۹۷)، دالیوال و همکاران (۲۰۲۲)، کونادی و همکاران (۲۰۲۱)، وان بست (۲۰۱۹)، کاله و لون (۲۰۱۹)، هان شین (۲۰۱۸) و پرس (۲۰۱۸) همسو و در یک راستاست.

در راستای بهبود بررسی نقش قدرت بازار بر رابطه ویژگیهای حسابرسی بر کیفیت اقلام تعهدی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق تهران پیشنهاد می‌شود، استقلال حرفه‌ای حسابرسان تقویت شود از آنجا که شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق تهران اغلب دارای قدرت بازار هستند، حسابرسان باید به شدت مستقل و حرفه‌ای عمل کنند تا بهبود کیفیت اقلام تعهدی شرکت‌ها تضمین

_____ بررسی نقش قدرت بازار بر رابطه ویژگی‌های حسابرسی و ...

شود. همچنین، ارتقاء همکاری بین شرکت‌ها و سازمان‌های حسابرسی می‌تواند بهبود فرآیندهای حسابرسی و کیفیت اقلام تعهدی را تضمین کند. برگزاری دوره‌های آموزشی برای حسابرسان و کارکنان شرکت‌ها در خصوص اهمیت ویژگی‌های حسابرسی و کیفیت اقلام تعهدی برای بهبود عملکرد و اطمینان از صحت اطلاعات مالی نیز پیشنهاد می‌شود.

منابع

- ابراهیمی کردلر، علی؛ ذاکری، حامد. (۱۳۹۸). بررسی مدیریت سود با استفاده از فروش داراییها. فصلنامه تحقیقات حسابداری و حسابرسی. ۱(۳). ص ۱۲۲-۱۳۵
- احمدیان شالچی، مسعود، مهدی صالحی، رضا قوامی فرد (۱۴۰۱)، بررسی رابطه بین قدرت مدیریت و ویژگیهای حسابرسی، پایان نامه کارشناسی ارشد موسسه آموزش عالی کویان.
- بختیاری ده بالایی، مریم، رضیه علی خانی (۱۳۹۷)، بررسی تأثیر ویژگیهای کمیته حسابرسی بر رابطه میان کیفیت گزارشگری مالی و ارزش سهامداران در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، پایان نامه کارشناسی ارشد حسابداری دانشگاه آزاد واحد چالوس
- بهرامی، زهرا؛ (۱۴۰۰)، ارتباط استانداردهای بین المللی مالی بر کیفیت اقلام تعهدی و محافظه کاری سود، مجله: پژوهش های جدید در مدیریت و حسابداری، دوره جدید - شماره ۴۹، صفحه ۵۱ تا ۶۹.
- پولادی، عاطفه، محمدرضا پورعلی (۱۳۹۹)، رابطه قابلیت اطمینان مقایسه حسابداری، کیفیت گزارشگری مالی با قیمت گذاری اقلام تعهدی با نقش تعدیل کنندگی ارزش شرکت، پایان نامه کارشناسی ارشد دانشگاه آزاد اسلامی واحد چالوس.
- خیاط بهبهان، زهرا؛ فرخایی، حمزه؛ (۱۳۹۸)، بررسی تأثیر رقابت در بازار محصول بر رابطه بین قدرت مدیرعامل و ارزش شرکت در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، مجله: آفاق علوم انسانی، شماره ۳۱ (صفحه ۱۷ تا ۴۰).
- سلامت، مهسا، جواد نیک کار (۱۴۰۲)، بررسی نقش تعدیل شونده کیفیت حسابرسی بر ارتباط میان ویژگی های کمیته حسابرسی و کیفیت اقلام تعهدی، پایان نامه کارشناسی ارشد دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شرق - قیام دشت.
- عابدینی، محسن، حسین کاظمی، کیومرث بیگلر (۱۴۰۱)، کیفیت حسابرسی، کیفیت اقلام تعهدی و هزینه سرمایه، پایان نامه کارشناسی ارشد موسسه آموزش عالی رجا.
- کاظمی، عاطفه، یحیی کامیابی (۱۴۰۰)، بررسی تأثیر ویژگی های کمیته حسابرسی بر رابطه بین کیفیت حسابرسی و عملکرد شرکتهای، پایان نامه کارشناسی ارشد موسسه آموزش عالی خزر - محمودآباد.

Abernethy, M., Kuang, Y.F., Qin, B., (2015). Do powerful CEOs influence compensation contract design Account. Rev. 90(4), 1265-1306.

Bamber, L.; Jiang, J. and I. Wang (2018). "What's My Style? The Influence of Top Managers on Voluntary Corporate Financial Disclosure", *The Accounting Review*, 85(4), 1131-1162.

Chen, P. and Zhang, 2019. "How do accounting variables explain stock price movements? Theory and evidence," *Journal of Accounting and Economics*. 2007; 43: 219–244. 153–192.

Choi, J., Ng, L., Sibilkov, V., & Wang, Q. (2011). Product market competition and corporate governance. *Review of Development Finance*, 1(2), 114-130. doi:<https://doi.org/10.1016/j.rdf.2011.03.005>

DeFond, M.L., Hung, M., Li, S., (2015). Does mandatory IFRS adoption affect crash risk? *Account. Rev.* 90, 265–299.

Dhaliwal, D., Naiker, V. & Navissi, F (2022), The association between accruals quality and the characteristics of accounting experts and mix of expertise on audit committees, *Contemporary Accounting Research*, Vol. 27.

Kale, J. R. and Y. C. Loon (2019). "product Market power and stock Market Liquidity." *Journal of Financial Markets*, vol. 14, PP. 376-410.

Konadi, I. Lev, B. and Thiagarajan, S.R. (2021) in an article examining audit committees and financial reporting quality (independence, expertise and overlapping membership). *Journal of Accounting Research* 1993; 31: 190.

Konadi, I. Lev, B. and Thiagarajan, S.R. (2021) in an article examining audit committees and financial reporting quality (independence, expertise and overlapping membership). *Journal of Accounting Research* 1993; 31: 190.

Leo, L. Neal, T.L., Zhang, I.X, (2018), "CEO Power, Internal Control Quality, and Audit Committee Effectiveness in Substance Versus in Form", *Contemporary Accounting Research*. PP. 1-39.

Okanci, G. Kim, J.B., Li, Y., Zhang, L., (2018). Corporate tax avoidance and stock price crash: firm-level analysis. *Econ.* 100, 639 – 662.

Peress, J., (2018). Product Market Competition, Insider Trading and Stock Market Efficiency. *Journal of Finance* 65, pp. 1-43.

Press (2018) The relationship between product market competition, insider trading and stock market efficiency. 1) *Journal of Financial Economics*, 101 (3): 713-30.

Van Best (2019) Investigating the quality of financial reporting: measuring the qualitative characteristics of companies in the United States, the United Kingdom, and the Dutch stock markets. *International Journal of Law and Management* Vol. 50 No. 1 (pp. 17-32) Available at: w